

Posudek oponenta na bakalářskou práci "Lékaři a lékařky: Možnosti kombinace rodinného života a profesní dráhy" (Veronika Fárová, 2015)

vypracoval: Ondřej Špaček, Ph.D.

Název předložené bakalářské práce zcela výstižně zachycuje její zaměření a obsah. Zabývá se tedy skloubením pracovního a rodinného života v kontextu specifických nároků lékařské profese, přičemž je možné dodat, že tuto problematiku zkoumá na základě reflexe samotných otců-lékařů a matek-lékařek. Autorka se chce zaměřit především na to, jak chápání lékařské profese ovlivňuje rozhodování o dělbě rolí v rodině. Výzkum se zakládá na 11 polostrukturovaných rozhovorech s 6 partnerskými dvojicemi-lékaři s dítětem (dětmi) v předškolním věku. Autorka dospívá k tomu, že lékařská profese ovlivňuje dělbu rolí v rodině především vzhledem ke své časové náročnosti. Poukazuje na obtíže spojené s dosažením potřebné atestace u lékařek-matek a na potenciální riziko v případě nesouladu mezi časovými možnostmi předškolních zařízení (školek) a požadavků práce v nemocničních odděleních.

Teoretické zakotvení práce se uspokojivě věnuje podstatným aspektům genderové problematiky v kontextu rodiny a dělby rolí v rodině, byť nevyužívá zahraniční zdroje k tématu. Ocenit lze zejména jasné zaměření na výzkumný záměr. Zároveň se zde ale objevují i problematické momenty. Mezi ty drobnější patří např. dezinterpretace Možného hned v úvodních pasážích (str. 2), kde Možný v citované knize představuje historickou perspektivu na funkci rodiny, nikoli svůj pohled; dále lze místy narazit na nelogické navazování vět, např. str. 5, kde na popis genderové socializace přímo navazuje věta „A tak značnou část výchovy a směřování dítěte přebírají z rukou rodičů specializované instituce.“ Také bych upozornil na to, že lidmi bývá často zaměňována nejen mateřská a rodičovská dovolená, ale také rodičovská dovolená a rodičovský příspěvek. Této záměny se dopouští i autorka (str. 11), byť pro účely samotné práce se nejedná o stěžejní pasáž.

Problematičtější momentem teoretické části je výstavba argumentace výzkumné otázky a někdy i linie výkladu. Lékařská profese se zde v kontextu diskuze o kombinování péče a práce objevuje zčistajasna, aniž by bylo jasné, proč bychom se měli zabývat zrovna tímto povoláním. Parsonsovská analýza role lékaře nám k vysvětlení moc nepomůže, alespoň ji tedy autorka v tomto smyslu neaplikuje. V jádru tedy není zdůvodněno, proč si autorka vybrala zrovna tuto profesi, a co konkrétně by na tomto případě bylo možné zkoumat, jaký přínos tedy může pro výzkum genderové dělby rolí v rodině mít.

Tato nedostatečná argumentovaná se projevuje i dále, kde metodika rozhovorů s manželskými páry-lékaři je naznačena spíše mimochodem, a již vůbec není argumentována. Proč se autorka rozhodla zrovna takto? Proč pro ni nebylo zajímavější zkoumat např. muže-lékaře, kteří by nebyli v manželství s lékařkou? Myslím, že je dobré si uvědomit, že sdílené povolání vytváří specifickou situaci. Tato situace přitom může být použita ve prospěch výzkumu (viz dále), ale autorka to ani neřeší, ani nezdůvodňuje. Metodologická část také příliš úzce sleduje strukturu projektů SVIP. Otázka kvality výzkumu by se měla řešit spíše v závěrečné diskuzi, a to konkrétně, vzhledem k možným omezením provedeného výzkumu, a nikoli prostřednictvím obecných frází.

V následné analytické části se autorce ne zcela podařilo proniknout „za data“ a přinést takovou interpretaci, která by nebyla shrnutím výpovědí respondentů k danému tématu. V této souvislosti může být problematické i to, že členění analýzy poměrně úzce sleduje strukturu rozhovoru. Tento výsledek nenaznačuje použití zcela otevřeného kódování.

Hloubka tématu, která se zde rýsovala, tak zůstala ve výsledku značně nevyužita. Přestože v teoretické části autorka referuje o socializačních/genderových přístupech k vysvětlování nerovnoměrné dělby rolí v rodině, zcela selhává v tom, aplikovat tuto perspektivu na provedené rozhovory. Například se v celém textu vůbec nepozastavuje nad tím, že zatímco ve všech případech měli oba partneři lékařskou profesi, a teoreticky si tedy každý z nich mohl ze stejné pozice nárokovat kariéerní dráhu, tak ve všech případech zůstávala zcela v domácnosti žena. Právě tato nevyřešená a neřešená samozřejmost dělby rolí nejsilněji poukazuje na závažnost genderových stereotypů.

Práce také nezohledňuje specifickou kulturu lékařské profese. Určitá tradicionalista a přísná hierarchie lékařského stavu by mohla sloužit i jako vysvětlení pro rigiditu genderového dělení. Lékařská profese ale v textu vystupuje pouze jako povolání s vysokou časovou náročností, nikoli jako kulturní kategorie se značným symbolickým významem. Nakolik například do vyjednávání o dělbě rolí v domácnosti může vstupovat morální rozměr lékařské profese? Jinak řečeno, nakolik může do vyjednávání vstupovat argument, že pacienti lékaře potřebují, že jde „o život“ a tudíž zájmy rodiny musí jít stranou?

Z formálního hlediska je bakalářská práce vypracována poctivě a přehledně, drobným nedostatkem je uvedení titulů v seznamu literatury, na které není odkazováno v textu (lze odhadnout, k jakým pasážím se váží, ale takto by odkazový aparát vypadat neměl). Zároveň ve společenských vědách nebývá zvykem oddělovat elektronické zdroje a ostatní literaturu.

Závěrem mohu konstatovat, že předložená práce je zpracována pečlivě a splňuje požadavky kladené na bakalářském stupni studia. Za hlavní problém považuji nedostatečnou argumentaci vymezení výzkumné otázky a poměrně povrchní analýzu sebraných rozhovorů. Z toho důvodu ji navrhuji hodnotit na pomezí známky velmi dobře a dobře, podle průběhu obhajoby.

V Praze dne 2. 6. 2015

Ondřej Špaček, Ph.D.